

TANITÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA :

ZIEGLER GÉZA.

Tartalom :

1. A háromszékmegyei tanítók kérvénye az országházban.
2. Fizetés, szolgálati idő és nyugdíj ! Irta *Balogh József*. — 3. A lelkész és tanító ingatlanokban kiszolgáltatott javadalmainak adójáról. Irta *Tóth János*. — 4. A magyar és osztrák tanítók anyagi helyzetének összehasonlítása. Irta *Zöld Károly*. — 5. Kartársaim figyelmébe. Irta *Hankó János*. — 6. Beküldetett. — 7. Mi ujság ?
8. Társalgó. — A borítékon „Posta“. — Zenemellékletül : „Jel-szavunk“ — férfi négyes *Mórotz Alajostól*.

BUDAPEST, 1887.

TANÍTÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó közepén.

Előfizetési ára :
Fél évre 1 frt.
Egész évre 2 frt.
Egy oldal hirdetés . . . 3 frt.

Május.

Az írás szellemi és anyagi előzetes nélkül
küldemények így címezendők :
„Tanítóbarát szerkesztőségének
Budapest, I. Lovasut 4. sz.”
Kéziratokat nem adunk vissza.

A háromszékmegyei tanítók kérvénye az országházban.

F. é. ápril 30-án került szóba a háromszékmegyei tanítók kérvénye.

És Trefortnak rossz napja volt.

Mert a háromszékmegyei tanítók a végső inségben az országgyűlési képviselők igazságérzetéhez folyamodtak és ezáltal a nyilvánosság lehető legnagyobb terére lépve mutatták meg a nemzetnek azt a számalom méltó nyomort, melybe őket az oktatásügyi kormánynak példátlan hanyagsága döntötte.

A közoktatási kormány a Pesti Napló szavaival élve : „*Méltán megérdemelt megrovásban részesült.*” — „Botrány”-nak nevezi ezt az eljárást és találóan.

Az Egyetértés ez alkalommal így ír.

„Szégyenletes dologgal kellett ma a képviselőháznak foglalkoznia.

Mert szégyenletes dolog az, ha az állam nem fizetheti rendszeren a tisztviselőket és alkalmazottait.

A magyar állam eddig még kiszolgáltatta a hivatalnokok fizetését, de a tanítókról megfélemedett. A községi tanítók, kik részben a községektől, részben az államtól kapják fizetésüket, hónapokon át hiába várták, hogy a kormány megfizesse nekik, a mivel tartozik. Nyolcz, kilencz hónapig nem kaptak az államtól egy krajczárt sem. Egynehány forinton élőködtek, a mit a község adott nekik, azután a jobb jövőre reményében vártak, adósságot csináltak, részben az emberek könyörületességére voltak utalva.

Irtóztató rendtelenségről tesz ez tanuságot. Az államkasszák üresek. Nem képesek a legsürgősebb fizetéseket teljesíteni, nem képesek eleget tenni az oly kötelezettségeknek sem, melyek becsületbeliek. Mert az már csak *becsületbeli kötelesség, hogy az állam rendszeren fizesse a tanítókat.*

Valami hallatlan gazdálkodás az, a mit a pénzügyminiszteriumban folytatnak. Az állampénztárt folyton tömjük. Egymásután jönnek a különféle államhitelek. Most ennyi milliót veszünk kölcsön, majd ismét annyi milliót. De azért pénz nincsen soha. Elköltik a pénztári készleteket, elverik egészen más célra azt a pénzt, melyet a vasutak forgalmi eszközeinek bevásárlására szántunk s még mindig nagy a hiány. Adunk huszonkét milliót a kasszák megtöltésére,

elpocsékolják azt is s az üresség még nagyobb. Utoljára hozzányulnak az idegen pénzekhez is — a miért magánember a kriminális bíró elé állíttatnék, — elköltik az ármentesítő társulatok vagyonaát s még mindig nem tudnak kiemelkedni a zavarokból. Most újra harminczkét milliót követelnek az országtól a hiányzó összegek megtérítésére, — megfogadva immár vagy századszor, hogy ez az utolsó eset — s még csak a szegény, amugy is rosszul javadalmazott tanítóknak a fizetését sem tudják kiszolgáltatni.

Pedig hát az adók is befolyanak, s az adófizetők keserves dolgokat tapasztalnak arra nézve, hogy milyen eszközöket használnak fel azok behajtására.

Mi valóban nem vagyunk képesek megérteni ezeket az állapotokat. Nem a kormány gazdálkodása az, a mit nem értünk. Erről a kormányról sohasem volt oly jó véleményünk, hogy az ilyesmin fennakadnánk. Ott, a hol tudatlanok vezetik az állam ügyeit, s azokat sem egyéb nem vezeti tetteikben, mint az, hogy saját hatalmukat fenntarthassák, s hiveiket magokhoz bilincseljék minden lehető és lehetetlennek látszó eszközzel, ott az ily gazdálkodás önként érthető valami. De a mi felett csodálkozunk kell, az abban áll, hogy ez a nemzet még türi ezt a gazdálkodást, s nem zudul fel ez ellen a kormány ellen,

Alig van a művelt állam életén belől fontosabb tényező, mint a néptanító. Egy állam civilizációjának hőmérője az, hogy milyen tiszteletben részesül a tanítója. A jövő nemzedék sorsa az ő kezeibe van letéve. Neki kell a hajlékony kedélyből szilárd jellemet alkotnia, s hogy ezt tehesse, nemcsak tanítania szükség, hanem kell, hogy a saját példaadásával is érjen el erkölcsi hatást.

De hát miféle erkölcsi hatást érhet el az a tanító, a ki sokszor három — négyszáz forintra menő fizetéséből is csak egy kis részt kap meg rendesen, a többire hónapokon át kell várakoznia s addig a nyomornak és nélkülözésnek száralmas megtestesítője?

Valóban az az állam, mely idáig jutott, lemondhat arról, hogy a művelt államok között neveztessek, s az a kormány, mely ideáig juttatta az állapotokat, megérdemli, hogy a legrövidebb uton elkerülessék.

Ezen utolsó pont körülbelől megegyez azzal, a mit lapunk mult számában közölt vezércikkünk utólján kifejeztünk.

Trefortnak ezuttal önmagán kívül nem akadt védelmezője. Tisza Kálmán is olyanformán zárta be a vitát, hogy „Vessünk fátyolt a multra.”

És most közöljük az apr. 30-án tartott országgyűlésnek azon részét, melyben a szóban levő kérvénnyel foglalkoztak.

A „Háromszékmegyei tanítótétel” sepsi-olt vidéki járáskörének kérvénye a tanítói fizetések hátralékos összegének gyors kifizetése és jövőre pontos kiszolgáltatása tárgyában.

Vámos Béla a kérvényi bizottság előadója: Itt oly tanítók folyamodnak, a kik oly községi iskoláknál vannak alkalmazva, melyek fentartására magok a községek képesítve nincsenek, s melyeknek fentartása céljából a községek kénytelenek az állam segélyét igénybe venni. E kérvényben az illetők azt

panaszolják, hogy fizetésük kiszolgáltatása nem történik pontosan és némelykor hat hónapon át sem kapnak fizetést, indokolják pedig ezt azon körülménnyel, hogy az államsegély kiszolgáltatása késedelmesen történik. Az államsegély kiszolgáltatása évről-évre mindig megtörtént s eltekintve a múlt évről, midőn a kiutalványozás két részletben következett be, más években, ha a felterjesztés a község részéről kellő időben eszközöltetett, a kiutalványozás már az év első hónapjaiban bekövetkezett. Ez tény, de másfelől a tanítók panasza is tényeken nyugszik s csakugyan kívánatosnak mutatkozik a tanítói díjazások akként leendő berendezése, hogy jövőre hasonló esetek ne merüljenek fel. Ezt akörvén előmozdítani, a kérvényi bizottság azt javasolja, hogy e kérvény adassék ki a vallás- és közoktatásügyi miniszternek.

Polonyi Géza: A kérvényi bizottság azt, hogy a tanítók kérvénye figyelembe vételessék, nem javasolja, hanem konstatálván maga is, hogy *tényleg megtörtént, hogy a tanítók hosszú időn át hónapokig, sőt hat hónapig is nem kapták ki fizetésüket*, megelégszik azzal, hogy a kérvény annak a miniszternek adassék ki, a ki mostanig sem gondoskodott arról, hogy a tanítók megkaphassák fizetéseiket. Én először is abból a körülményből, hogy a ház tagjainak legnagyobb része, egyáltalában meg sem hallgatta a jelen előterjesztést, konstatálhatom, hogy ez a rész, a tanítók feljajdulása iránt érzékkel nem bír. (Élénk ellenmondások. Zaj. Halljuk!) másodsor konstatálni kívánom, mint a jelen korszak egyik szignaturáját, azt, hogy mennyire alapos ezen kérvény, ezért tisztelettel kérem a t. házat, méltóztassék a benyújtott kérvénynek felolvasását elrendelni (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Elnök: A kérvény nem a tanítók kérvénye általában, hanem a községi tanítóké. Kívánja a t. ház a kérvény felolvasását? (Igen! balról. Zajos: Nem! jobbról.)

Polonyi Géza: Ha nem kívánják felolvasatni, szavazzák le!

Csanády Sándor: Ha egy képviselő kívánja is, nem lehet leszavazni, fel kell olvasni! (Helyeslés a szélsőbalon. Zaj.)

Elnök: Fel fog olvasatni a kérvény.

Zsilinszky Mihály jegyző: Olvassa a háromszékmegyei tanítótestület sepiőlt vidéki körének járás kérvényét, a mely kérvény következőleg hangzik.

Mélyen tisztelt képviselőház! Az élet anyagi szükségéinek nyomasztó hatása alatt az önfentartás természetes ösztönét követve, kénytelenek vagyunk alábbi alázatos kérésünket terjeszteni a m. t. képviselőház elé.

Alólírottak mindnyájan községi néptanítók vagyunk. Fizetéseinket az állam és községek együttesen fizetik. Azonban az egyes községek csak amaz összeggel járulnak évenkénti fizetéseinkhez, amely összeg az egyes adó forintok után eső 5 korból gyűl be. *Fizetésünk többi részét s általában a legnagyobb részét az ugynevezett államsegélyből kapjuk.*¹⁾

Nem panaszkodunk az egyes községeinkre, mert ha nem a legpontosabban is, de csakugyan megkapjuk az általuk fizetendő illetményeinket. Hanem igen is kénytelenek vagyunk nyomoruságos helyzetünkben fájdalommal panaszkodni azon reánk nézve nagyon nyomasztó körülmény felett, hogy fizetésünknek azon részét, a melyet az államsegély fedez, a legnagyobb pontatlansággal kapjuk, úgy, hogy közülünk *legtöbben egész féléven, sőt, 9—10 hónapon át egyetlen egy krajczár fizetést sem kapunk s e miatt a legnagyobb nyomorban szenvedünk.*

¹⁾ Tehát az állam fizeti őket és a község szubvencionálja, nem megfordítva, mint Trefort mondá mentegetőzései közben. Szerk.

Nem ismerjük feladatunknak kutatni, fűrkésni azon okokat melyek az állam gépezetét szabatos működésében gátolják és amelyek kétséssé teszik országszerte a népnevelés annyi ezer becsületes munkásának existenciáját. Nem keressük azon okokat, nem bocsátkozunk a mi szakmánk körén kívül eső körülmények taglalásába. Ezek helyett *nyíltan és egész leplezetlenül kimondjuk azt, minek szomorú következményeit már évek óta oly mélyen érezzük, kimondjuk azt, hogy a magas állam már évek óta nem szolgáltatja ki pontosan fizetéseinket s e miatt szegény családunkkal együtt a legnagyobb nyomorban fetrenghünk.*

Mi megteszszük azt, mivel tartozunk, de az állam nem fizet meg érte, hónapokon át visszatartja sok testi és lelki törődéssel járó munkánkunk jól kiérdemlett bérét.

Ha látnók, hogy állami háztartásunkban annyira megbomlott az egyensúly, hogy az abból származó nélkülözéseket az állam minden egyes hivatalnokának éreznie kell; akkor sorsunk közösségének tudatában mi is könnyebben túrnók a reánk nehezülő nyomornak súlyát. De *most, midőn látiuk, hogy az utolsó hajdu, az utolsó hivatalszolga is pontosan kikapja szolgálata díját, most valóban a szegénység és nyomor mellett az indokolhatlan elmellőztetés méltatlan bánatalma is mélyen vérzi szívünket.*

Mi egykor a nemzet napszamosai voltunk s *ma már a nemzet koldusai vagyunk*, mi egykor hivatásunk szent érzetében közsegeink lakossága között mint a szellemi élet ébresztői és éltetői emelt fővel szerepeltünk s ma már szegénységünk rongyaiban kerülve a nyilvánosságot, lesütött fővel szégyenkedünk. Öltöyünk elrongyolott, élelmünk elfogyott, nincsen hitelünk nincsen tekintélyünk, *guny és szájalom tárgyai lettünk a társadalomban.*

Hát szegény családaink és ártatlan *gyermekaink* mennyit nélkülöznek, mennyit túrnek és szenvednek!! *Valóban, ha ártatlan szeretteinket önhibánkon kívül éhezni és nélkülözni látjuk: könnyek gyűlnek szemeinkbe s önkénytelenül is az igazságos Isten ítéletére gondolunk.*

Nyomorult helyzetünkben többször folyamodtunk már mindenhova, a hol csak segélyt remélhattunk, de sem ember, sem isten nem segített rajtunk.

Most mielőtt az inség tátongó örvénye végkép elnyelne, felemeljük még egyszer segélyért esdeklő szavunkat s az egész nemzet színe előtt, az ország képviselőinek igazságérzetére hivatkozunk.

A háromszék megyei „tanító testület“ sepsi-olt vidéki járáskörének Borokon 1887. márczius 5-én tartott üléséből.

Trefort Ágoston vallás és közoktatási miniszter: Én is a legmelegebb részvétellel viseltetem a tanítók sorsa iránt²⁾ s ennél fogva mihelyt tegnap megláttam a kérvények sorozatát, megnéztem azonnal, hogy micsoda utalványozások történtek és épen az erdélyi és különösen a háromszéki községek segélyezésére nézve 67 iskolánál a mult hónap végével utalványoztatott az összeg. Azonban, ha a segélyek elkésznek, annak oka először is, hogy a községek a számadatokat nem küldik be pontosan: másodsor, hogy a községek és azok, a kik folyamodtak, téves felfogásban vannak, mert az állam nem fizeti a tanítókat, hanem csak segélyezi a községeket a tanítók fizetésében. Én nem tudom, hogy volna törvény arra, hogy mindjárt az év első hónapjaiban kelljen a segélyezést kiutalványozni.³⁾ De azonkívül méltóztatnak tudni, mint az előadó

²⁾ A tárgyalás alatt levő kérvény is mutatja!

³⁾ Micsoda nyomorúságos mentegeltődzés!

ur is említette, ezen eltérés tulajdonképen csak a mult évben történt⁴⁾ és történt azért, mert én csak annyit utalványozhatok, a mennyi pénz rendelkezésemre áll. Ha rendelkezésemre pénz nem áll, nem utalványozhatok, azonban mostan a folyó évi budgetben oly összeg van felvéve a népoktatás számára, hogy azzal, azt hiszem minden költséget fedezni lehet és méltóztassék nekem elhinni, hogy én nagyon azon leszek, hogy a dolog rendes mederbe tereltesék. Kérem ezen nyilatkozatomat tudomásul venni és a kérvényi bizottság javaslatát elfogadni. (Helyeslés jobbfelől.)

Ugron Gábor: Mikor előestéjén állunk egy 32 milliós előterjesztésnek, a mely a pénztári készletek megfogyatkozásával jár karöltve, (Halljuk! Halljuk!) mikor nem mult el egy esztendeje, hogy 22 millió póthitelt szavazott meg ez a ház, pirulva kell itt állanunk az ország színe előtt, hogy megtörténhetik az, hogy azok az emberek, akiknek, példás és rendes házi élete mintaképül kell, hogy szolgáljon Magyarország egész jövődő nemzedékének (Ugy van a szélsőbalon.) azért, mert a közoktatási miniszter ur a törvény értelmében a községi iskoláknak nyújtandó segélyt a maga idejében ki nem szolgáltatja, hanem megbotránkozottat hanyagsággal hol 8, hol 9, hol 10 hónap mulva szolgáltatja ki, (Ugy van! a szélsőbalon) és ez által azon embereket adósságsinálásra kényszeríti, (Ugy van! a szélsőbalon) mert megkapják ugyan utólagosan azt az állami segélyt, a dotációt, amely nekik illetőségük és a díjszabásokban befoglaltatik, de nem kapják meg azt a kamatot, a melyet mint megszorult emberek, kell, hogy fizessenek a községben drágán fölvett kölcsönökért és nem fogják visszaszerezni azt a tekintélyt, a melyet elveszt a néptanító akkor, midőn üres zsákkal küszöbről küszöbre kell koldulnia, hogy azt a mindennapi kenyeret meg tudja szerezni. (Élénk helyeslés a szélsőbalon. Zajos ellenmondás a jobboldalon.) Nem pártszemponthól beszélek, nem festem éleesebben a dolgot, mint a hogy van, csak azt mutatom fel, a miről meggyőződtem, meggyőződtem már éveken keresztül; s ha az ember tekinti a magyar nemzetnek különben is adósságsinálásra való hajlamát, ha azt tapasztalja, hogy az iskola tanitót, mint adósságsinálót koldust látják a községben háztól-házra vándorolni, ha az a tanítvány azt tudja, hogy az apjának, az ő bátyjának a tanító adós, már bocsánatot kérek, annak a tekintélye nem fog emelkedni és az a tanító nem fogja az iskolában azt a rendet és figyelmet akként fenntartani tudai, mintha az egy rendezett házi és gazdasági életet él. (Ugy van a szélső baloldalon.) Ok nélkül szórjuk ki a milliókat, ha a nemzet nevelésénél az értelmi nevelés mellett az erköcsi és gazdasági nevelésre is gondot nem fordítunk; ha az iskolai rend és fegyelem tekintetében az ifju nemzedéket abhoz szoktatjuk, hogy az állam sem tudja a maga ígérését megtartani, akkor ne csodálkozzunk, ha a társadalomban a hazugok és képmutatók napról napra szaporodnak. (Élénk helyeslés és tetszés a szélső baloldalon) A gyermeknek abban az öntudatban kell felünie hogy aki mit ígér, azt meg is kell tartania és ha azt látja, hogy az a nagy eszmény, a melyet a gyermek elébe festenek, az állam, amely előtte megfoghatatlan nagyság, mert nem tudja, hogy kik kormányozzák, hogy az az állam követ oly politikát, a mely mindig ígér és soha sem teljesít, ezzel neki jó példát nem adunk. (Helyeslés a szélső balon.) Nem mosolyogni kell t. miniszter ur,⁵⁾ ezen, mert sok néptanítónak sirásójává vált már, hogy 9 hónap mulva

⁴⁾ A kérvény és a tapasztalás nem igazolja ezen állítást.

⁵⁾ Trefort ezzel azt akarta mutatni, hogy Ugron szemrehányásait semmibe sem veszi, igen helyes, hogy Ugron azonnal rendre utasította.

kapta csak meg a fizetést! Sőt többet mondok. Eddig pl. a szegény tanulók számára ingyenes tankönyvekre segély adatott az iskoláknak; mi történt? Az, hogy soha a maga idejében a néptanítók ezt meg nem kapták: tehát ők saját hitelükre pénzt vettek föl vagy a könyvárusnál saját hitelükre azon összegig bevásárolták a könyveket és a szegény gyermekek közt kiosztották. Most egyszerre a miniszter urnak tetszett a múlt év végén megtagadni az ilyen ingyenes tankönyvek kiadását és ennek folytán a szegény néptanítók kénytelenek voltak megfizetni még a könyveknek árát is, a mivel a miniszter ur maradt adós. Ha a miniszter urnak nem volt kedve utalványozni azokat az összegeket, melyeket a megelőző években az ingyenes tankönyvek kiosztására utalványozott, idejében kellett volna a néptanítókat értesíteni róla, hogy ők a közoktatásügy érdekében s saját hitelükre be ne vásárolják. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Bocsánatot kérek, mikor nagy kérdésekről van szó, akkor a tulsó oldalról azt hirdetik, hogy legyőzhetlen akadályok forognak fenn s egész államférfiúi képességük abban áll, hogy az akadályok elől meghátrálnak. Akkor legalább az akadályok nagyságából merithetnek erre indokot. De mikor ilyen csekélysegekről van szó, önök, kik a milliókat elszórják, (mozgás a jobboldalon), kik a 10—20 milliós póthitelektől nem riadnak vissza, miért nem tudnak figyelemmel lenni arra, hogy a hol a legszükségesebb, a hol a pénzt a képviselőház meg nem tagadta soha, hogy a néptanítók fizetésénél rendet tartsanak. (Helyeslés a szélső baloldalon.) *Mert nem kívánhatunk rendet az iskolában, ha a néptanítóknak hitel után kell járni, a míg megkapja az állami segélyt, melyet a miniszter ur az év első felében, de még a harmadik negyedében sem, hanem csak a negyedik negyedben szokott kiutalványozni, midőn a panaszok már oly hangosak, hogy a képviselőház boltiveit is megsapjálk.*

Azért t. ház, a kérvényi bizottság indítványát el nem fogadva a következő indítványt ajánlom elfogadásra és ha a miniszter ur ígéretései komolyak, nem lehet ellene kifogása. Indítványom ez:

„A ház utasítja a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a községi néptanítók fizetéseinek kiszolgáltatásában tartson rendet.“ (Élénk helyeslés a szélső balon. Zaj.)

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter: A t. képviselő ur azt mondja, hogy nem kell az ilyeneken mosolyogni. Igenis jogom van mosolyogni. (Zaj a szélsőbalon. Halljuk! Halljuk! a jobb oldalon.) Egész életemte a kulturális érdekeknek szenteltem.⁶⁾ Ugy van! a jobb oldalon.) Azt mondja a képviselő ur, a népet nevelni kell. Nem kételkedem, hogy a képviselő ur ezen kívánságtól át van hatva, de higgye el, nálam legalább is oly mértékben meg van ez a kívánság, és meg van rá a törekvés, mint ő nála. (Felkiáltások a szélső balon: Rendetlenség! Ez nem rendetlenség, az én ressortomban teljes rend uralkodik. (Tetszés a jobboldalon.)

Téves felfogás az, ha a képviselő ur azt hiszi, hogy az állam fizeti a községi tanítókat. Az állam nem fizeti, csak szubvencionálja őket.⁷⁾ Éu nagyon szívesen az év első szakában kiutalványoztam volna a szubvencziót, ha a pénz rendelkezésemre állott volna, bár a törvény nem mondja azt, hogy az év első szakában kell kiutalványozni. Egyébiránt, mint már megjegyeztem

⁶⁾ Az öreg ur mindig dicséri magát. Most különösen nagy szüksége volt rá, mert a konzervatív tömjénezők nem merték elővenni a thuribulumokat.

⁷⁾ L. 1-ső jegyzetünket.

rendelkezésemre bocsáttattak, mihelyt rendelkezésemre állott a pénz, én kiutalványoztam. Ismétlem egyébiránt, miután a f. évi budgetbe felvett összeg a tényleges szükségletnek megfelel, nemcsak reménylem, de merem állítani, hogy ilyen késedelmek ezentul nem fognak előfordulni. (Helyeslés.) Kérem, méltóztassék a kérvényi bizottság javaslatát elfogadni. (Élénk helyeslés a jobboldalon).

Horánszky Nándor. *Ne méltóztassék a t. miniszter ur oly kifogásokkal élni, a melyekkel a kérdés orvosolva és gyógyítva nem lesz. A subvenczióknak természete kétségtelenül az, hogy oly időben, szolgáltatassék ki, a mely időben az azon czélokknak, a melyeknek érdekében megszavaztatott, meg is felel. Elfogadja az imént tett indítványt, annyival inkább, mert ha segíteni akarunk; a bajon, nem szabad, hogy e kérvény csak egyszerűen utasíttassék a miniszter urhoz, hanem úgy, hogy e határozatnak hatálya is legyen, hogy a rend azután helyre is álljon. (Helyeslés a bal és szélső baloldalon.)*

Komlóssy Ferencz. A bajok onnan származnak, hogy míg a község megteszi a magáét az 5%-os adó alakjában, addig az állam által nyújtott segély nem kellő időben szolgáltat ki. Miután az állam, mint ez a cseklési iskolánál is történt nem képes a kellő időben nyújtani segélyt, engedje meg a t. miniszter ur, hogy a hol a felekezeti képes iskolát fentartani és ezzel az állam vállairól a terhet magára akarja venni, állíthasson felekezeti iskolát. Ámde a miniszter ur ezt nem engedi, a miniszter ur ellensége annak, hogy felekezeti tartson fenn iskolákat, ott van a szempeczi eset. Hozzájárul Ugron Gábor indítványához. (Helyeslés a bal és szélső bal némely padjain.)

Polónyi Géza: A miniszter ur azt mondja, hogy nála nagy rend van. Erre a rendre nézve egy ekklatans példával szolgál. (Halljuk.) Vas megyében alapítványok vannak a legszebb és legnemesebb rendeltetéssel, hogy a községekben, a hol nem magyar ajkú iskolás gyermekek vannak, a tanítóknak bizonyos összeg adassék rendelkezésükre, hogy a magyar nyelv megtanulhatása céljából könyveket vásárolhassanak. Ez alapítványokat évekkel ezelőtt meg is kapták a czéljuk megfelelőleg. Azonban meggyőződött-e a miniszter ur arról, hogy a legutóbbi időben, két év óta az illetők, a kiknek pedig végzésszerűleg van kiutalványozva az összeg, hogy azok könyveket kapjanak, egy árva krajczárt sem kaptak és az illető tanítóknak van annyi hazafiság, és saját pénzükön vásárolták meg a könyveket és ma azokért adósok lévén, hiába folyamodnak az alapítványokból őket illető összeg kiutalványozásáért. A kultúra ily rendjével megelégedni nem tudván. hozzájárul Ugron indítványához. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter: Azt tagadom, hogy a felekezeti iskolák ellen valahol felléptem volna. Méltóztassék olyan rendeletet vagy felszólítást felmutatni, melylyel felekezeti iskola felállítását megakadályoztam volna.

A mi a Polónyi képviselő ur által indignálódva felhozott esetet illeti, biztosíthatom, hogy ha az eset hozzám került volna, azt el is intéztem volna; mert a magyar nyelv okszerű és nem dobbal való terjesztése, éppen úgy fekszik a szívemen, mint a t. képviselő urnak, (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Komlóssy Ferencz: (Nagy zaj.) Minthogy felszólítottam, hogy nyilatkozzam, (felkiáltások jobb felől: „Senki sem szólította fel“) méltóztassék megengedni, hogy csak egy pár szóval (Nagy zaj) hozhassam a t. miniszter urnak emlékezetébe, hogy a múlt év november havában, a számra nem hivatkozhatom de legközelebb idézni fogom, a miniszter ur kiadott egy rendeletet, a melyben

kimondja, hogy ezután községi iskolából felekezeti csak akkor alakítható, ha az illető hitfelekezet megtéríti az államnak az eddig nyújtott segélyt. (Felkiáltások jobb felől: Igen helyes!)

Trefort Ágoston vallás és közokt. miniszter: Azt, hogy a mikor a falusi plébánosnak tetszik, a községi iskolából felekezeti csináltassék és hogy a mikor a falusi bírónak kedve van, a felekezeti iskolából községi alakíttassék, az ilyen anarchiát nem tűröm. (Helyeslés jobbfelől.) Én tisztelem a felekezeti iskolákat, de maradjanak meg in status quo. Ott azonban, a hol a községi iskola létrejött, óhajtom, hogy az megmaradjon. (Helyeslés jobbfelől.) Egyébiránt történt már az is, hogy öntudattal átalakították a felekezeti iskolát községivé s mikor már az épület részben a község részben pedig az állam támogatásával fölépült, akkor azt ismét át akarták changirozni felekezetivé. (Élénk tetszés jobbfelől.)

Komlóssy Ferenc: T. ház: (Élénk felkiáltások jobbfelől: Eláll!) Csak egy szót kívánok még mondani. (Felkiáltások: Eláll!)

Elnök. Kérem a t. képviselő urat, hogy miután személyében nem támadtatott meg, minő czímen kíván szólni? (Nagy zaj.)

Komlóssy Ferenc. Bocsánatot kérek, de (Nagy zaj, felkiáltások jobbfelől: Eláll!)

Trefort Ágoston vallás és közoktatási miniszter. Kérem a t. házat, méltóztassék a t. képviselő urat meghallgatni. (Nagy zaj jobbfelől. Halljuk! Halljuk! bal felől.)

Komlóssy Ferenc. Én csak tiltakozni akarok az ellen, mintha bármely felekezet el akarta volna changirozni az állami épületeket. (Nagy zaj.)

Elnök. Kénytelen vagyok konstatálni, hogy a t. képviselő ur, a mint ez különben előre is látható volt, nem személyes kérdésben nyilatkozott. (Ugy van jobb felől.)

Tisza Kálmán miniszterelnök: Nem fogadom el Ugron javaslatát azért, mert a kormány, mely e tekintetben mulasztással vádoltatik, nem várta be, hogy ily határozattal utasíttassék, hanem látva, hogy a multban a népoktatásra szánt költségek keretén belül nem lehetett pontosan teljesíteni a feladatot, tudva bár, mind azt, mi a deficit nagyobbsága miatt reá ezen ház kebelében vár, mindamellert épen a népoktatási költségvetést tetemes összeggel fölelmele, hogy a jövőre ilyenek ne történjenek. (Helyeslés jobbfelől.) Arra nézve tehát utasítást, a mit már megtett, hogy ugy lássék, mintha ő nem tette volna meg, nem fogadhat el. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

A kérvényi bizottság véleménye elfogadtatik. Ugron javaslatát a ház többsége nem fogadta el.

Fizetés, szolgálati idő és nyugdíj!

Oktatás- és nevelésügy kell, hogy mindenkinek szent ügy legyen, s a közművelődés érdekében, ha nehezünkre esnék is -- nagyobb áldozatoktól sem szabad visszarettenünk, mert egyedül ez azon tőke, mely dús kamatokat biztosít a nemzet számára.

A néptanítók a közművelődés első tényezői; ezek nagy részének javadalmazása nyomoruságos, miért is a néptanítók javadalmazásának rendezése felett egyszerűen csak napirendre térni annyit

tenne, mint a nevelés- és oktatásügyet további gyámolítás nélkül hagyni.

A néptanítónak itt is, ott is ugyanazon missiója van; hivataloskodási köre ugyanaz; az értelmességet, ügyességet, hivatalának pontos és lelkiismeretes teljesítését, valamint a szakavatottságot mindenütt megvárják tőle; mégis: míg egyik helyen ezer*)-frtnál is több javadalmazást nyer, addig a másik helyen alig kap pár száz forintot. Elmondhatjuk: egyik mágnás, másik — zsellér.

Nincs hivatal, hol a díjazás ily aránytalan volna.

Ez az erős aránytalanság óriási kárára van a tanügynek. Talán keveset mondok, midőn azt állítom, hogy a 20—24 ezer tanító közül 3—4 ezer állandóan utazik: állást keres, cserél, vagy e célból jön-megy. De menniök kell; üldözi őket szivós ellenségek: a nyomor. Hány helyen csorbul ez által a szorgalmi idő hetekkel, hónapokkal!

Az a tanító, a ki 2—300 frtos állást foglal el, vagy érte lépést tesz, már előre tudja, hogy ez csak ideiglenes helye leend, míg egy jobb kínálkozik számára. Kezdetnek jó lesz, véli.

Ha a „Néptanítók Lapja“-t kézhez kapja, biztos kézzel vágja fel ott, a hol a pályázatok felelhetők. Barátaival, ismerőseivel üres állások érdekében levelez. Ha egy-két megtakarított forintja kerül, utiköltségek czimén vándorol ki erszényecskéjéből.

Remény itt is, ott is. Mindenütt csak „hajszál“ választja el a sikertől. Mire azonban sikertelen pályázatainak száma jubilálásra jogosítaná, elkeseredett hangon kiáltja a költővel: „Nincs igazság, nincs az ég alatt!“

Nem tudom mennyiben igaz a véleményem, de azt hiszem, hogy a tanító működését áldásos siker csak akkor koronázhatja, ha már először elfoglalt állásán kellemes otthonát véli föllelni; s csak az a tanító fogja ama hajlamot, előszeretetet, melylyel hivatala iránt viseltetik, községének teljes lelkesedéssel javára fordítani aki állásán maradandó helyét hiszi. Lehet-e arra sokat számítani ki jól ki sem podgyászolt, hogy kevesebb dolga legyen a — bepodgyászolásnál? Lehet-e egy palota izlésesen építve, melynél minden héten más-más építőmester működik más-más terv szerint?!

Ha ezen folytonos vándorlásnak véget vetünk, tanügyünk fejlődése elől a legnagyobb akadályt háritottuk el. Ezt elérhetjük, ha

1-ör: a néptanítónak falun 600 frt évi fizetést biztosítunk szabad lakáson kívül.

2-ör: ha a 600 frtnak 5%-át adjuk ötödéves fizetés pótlék czimén. A 600 frt fizetéssel jól egyformára tesszük a tanítói állások jövedelmét; az 5-öd éves 5%-os pótlékkal pedig teljesen helyhez kötjük a tanítót, minthogy 15 év után 690 frt fizetése lenne, nem fogna egy más helyre vándorolni újból 600 forintot kezdeni.

*) Ez a néhány hely a csalétek azok számára, kik a tanítói pályára lépnek; mindnyája a jobb helyekre számít! Így van helyesen, mert: rossz katonára az, ki generális nem akar lenni, — tartja a közmondás. B. J.

3-or : ha 30 évi szolgálat után (szolgálati éveket a 21-ik évtől számítva) legalább 400 frt rendes nyugdíjat biztosítunk számára munkaképtelenség esetére. Ha még munkaképes tartozzék 40 évig szolgálni anélkül, hogy magasabb nyugdíjra lehetne igénye. Azonban 40 évi szolgálat után munkaképesség esetén se legyen további hivataloskodásra szorítható.

Ki 10, vagy ennél kevesebb szolgálati évekkel válik munkaképtelenné, legalább 200 frt nyugdíjat nyerjen. 10 éven felüli szolgálati évek mindegyike 10—10 frttal emeltessék. Ezen arányban emelendő az özvegyek és árvák nyugdíja is. Utóbbiak nyugdíjképességének ideje a betöltött 20-ik évig terjesztessék ki.

Mostani nyugdíjtörvényünk szerint kap egy, 10 évi szolgálattal bíró tanító évi 100 frtot. (Igaz, ifjabb kollegáink 40%_o a 300 frt után 120 frt leend.) Mit kezd az a szegény munkaképtelen tanító a 100, akár 120 frttal, akinek még hozzá neje és négy-öt kiskorú gyermeke is van? Nyugdíjának fele már lakbérre kell; hogyan élmezsi ruházza a másik 50 frtból családját? Borzad az ember a gondolatnál, hogy egykor nem-e így vigasztalja nyomorgó gyermekeit az édesanya: Türelem, kedveseim! ha atyátokat elveszi a jó Isten jobb sorsotok lesz! — Pedig reájok nézve valódi jótétemény volna: egygyel kevesebb a családtagok száma s mégis 100 frt helyett 168 frt nyugdíj.

Ha ilyenképpen erősebben támadatnék meg a nyugdíjalap szívesen fizetünk kétannyit, mint eddig. Hogy pedig a munkaképtelenek számát olyanok is ne szaporítsák, kik már belépésök alkalmával igényt tarthatnának munkaképtelenség czimén nyugdíjra, — vizsgáltassanak meg a tanítók belépésökor orvosilag, mint pl. életbiztosításoknál a biztosítottak — s soroztassanak a gyengébbek a II. osztályba és nyerendő nyugdíjuk 10%_o-át fizessék évi díjul a nyugdíjalap javára.

Tehát: 600 frt minimum, melynek „bizonyos“ pályázók által leendett csorbitása h i v a t a l v e s z t é s s e l sujtassék. Ezt meg is kell adnunk, ha azt akarjuk, hogy szép hazánknak olyan tanítói kara legyen, minőt mint művelt állam igényelhet. A művelt nyugati államokat bizonyosan közoktatási budgetünk kicsi volta bátorítja arra, hogy minket még most is igen gyakran, minden lelkiismereti furdalás nélkül mint „barbár“-okat emlegessenek. Ha állami életünk jövőjére gondolunk, mindenek előtt tanügyünket kell olykép fejlesztenünk, hogy ezeréves ittlétünk ünnepe alkalmával a másik évezredre biztos reményünk lehessen. Hisz' már itt az idő, midőn népiskoláink mindegyike egyuttal „katonai népiskola“ legyen, mert m i n d n y á j a n k a t o n á k v a g y u n k. Ide ismét olyan értelmes, lelkesedett néptanítószeregre van szükségünk, mely nemesak erkölcsös és értelmes honpolgárokat, de ügyes, honszerető és áldozatkész honvédeket is nevelni képes és — akar is, — ellenkező esetben a katonanyag (ha alkalmas e kifejezés), melyet iskoláink a hon védelmére szolgáltatnak, csak költséges és hosszas oktatás után, vagy még akkor sem lesz olyan, hogy válságos időben biztosan számíthatnánk rá. Jó hadvezérnek mindenek

előtt értelmes és főleg ügyes legénységre van szüksége, más-kép csak mérszárszékre adjuk fiainkat.

Talán már elmondhatjuk: „Magyarország másodszor is meghódított“, meghódított minden országnak legveszedelmesebb ellenségétől: a tudatlanságtól. Létérdekünk kívánja, hogy meg is tartsuk, mert másutt nincsen számunkra hely!

Tömörüljünk! kiált fel minden kartárs.

Én is azt hangoztatom: tömörülés! Legyen erős tömörülés a haza azon lelkes polgárai közt, kik a szép Magyarbirodalom hű fiai. Egyesüljön a hazának minden fia egy zászló körül, melyre ragyogó betűkkel legyen felírva: Valláserkölesös népnevelés. Isten s a hazának! s legnagyobb magyarunk jóslata teljesülend: Magyarország lesz.

Vegyétek ezt szívetekre főleg ti, kiknek Istentől szép, de súlyos felelősséggel járó osztályrészült jutott a drága haza jólétének intézésébe befolyjni. Adjatok a néptanítóknak olyan díjazást, hogy állásukhoz mértent tisztességesen megélhessenek, s nagyfontosságú állásuk követelte továbbképzésre is áldozhassanak.

Nem fényelni, csak használni akarunk! Hogy ezt tehessük — élnünk kell.

Rendeztessék mindenekelőtt a tanítók javadalmazási és nyugdíjügye egy számottevő nemzethez méltóan s a hálás néptanítók méginkább képesek és képesebbek lesznek működésükhöz fűzött reményeknek az eddigénél is derekasabban megfelelni, s nem lesz oka közoktatásügyi miniszterünknek, a tanítókról szólván — azt mondani: „. . . . de vannak még olyanok is, akik előtt szeretném az iskolát bezárni.“

Borszöresök.

Balogh József.

A lelkész és tanító ingatlanokban kiszolgáltatott javadalmainak adójáról.

E kedves lap mult — ápril — havi számában Dreiacker Ferencz t. kartársam cikkére: „A tanító adója a javadalmazása fejében átadott ingatlanok után,“ — nehogy az illetékes körök félrevezetessenek,*) bátorkodom szerény észrevételemet a tek. Szerkesztő ur engedelmével az alábbiakban megtenni.

Hogy én azt bebizonyítsam, miszerint a tanítónak az ingatlanokban kiszolgáltatott javadalma után az azt haszonélvező tanító tartozik a reá kirótt adót fizetni, — ami a szegény tanítóra nézve elég sajnos, — közlöm Olaszi Gábor okl. jegyző s a „Községi Közlöny“ munkatársának, a nekem közlésre szívesen átbecsátott következő értekező cikkét.

*) Dreiacker collegánk jóhiszemüleg járt el, midőn cikkét megírta, s a szóban forgó rendelet minden tanügyi lapban megjelent. Szerk.

„Emlékezni fogunk több lapban s így a többi között a „Köz-ségi Közlöny“ 1886. évi 44. számában foglalt következő közle-ményre: „Sok helyütt az a ferdeség kapott lábra, hogy a tanító-tól követeltetik az e javadalmak után járó adó. Egy adott eset al-kalmával Vadász József, Bereg-Ugoesa megyék kir. adófelügyelője elrendelte, hogy mivel az ingatlant terhelő adók az 1876. évi XV. t.-cz. 71. §. és az 1883. 44. t.-cz. 95. §-a értelmében mint a tény-leges birtokos által fizetendő, ama törvényellenes eljárás, hogy a haszonélvező tanítótól (paptól stb.) követelik az adót, megszünte-tendő. — Ugyanily rendeletet adott ki Szatmármegye adófelügye-lője is.

Ez a közlemény nagy port vert a tanítói és lelkészi osztály-ban. Akárhány zsebre rakva egy ily lapot, a községházának tartva, megmutatta a falu pennájának, hogy hát ő tőle nem jár ám adó a haszonélvezett ingatlanok után. A megtartott tanítói tanácskoz-mány alkalmával is szőnyegre került Bodonyban ez ügy, tanítói állásuk méltóságához eléggé nyomorultan díjazott, fizetett tanítóknál bizony évenként kis lutrin nyert „ambo“ lett volna ez az ujság. A németi-i esperesi kerület (az esperes Bodonyban lakik) róm. kath. tanítói közül többen voltak szivesek hozzám fordulni, hogy hát mit mondok én hozzá? nyertünk-e vagy nyögjünk-e tovább is?

A kockáztatott kérdésre én tüstént megadám a szerény véle-ményemre alapított választ, mondván a következőket: Igaz ugyan, hogy az 1883. 44. t. cz. 95. §-a értelmében az ingatlant terhelő egyenes adók a tényleges birtokos által fizetendő, s a nagymélt m. kir. pénzügyi közig. bíróság 1885. évi május 18. 3515. sz. döntvénye szerint a „tényleges birtokos“ alatt mindenkor a telekkönyvi tulaj-donos értendő, s így ha a végrehajtás útján való behajtásra hivatott községi közegek nem is intéznek a haszonélvezők ellen végrehajtást, hanem az egyház vagy iskolafentartó községtől hajtják is be! de az utóbbiaknak mindenesetre visszkereseti joga fennál az ingatlanokat haszonélvező lelkész és tanító irányában akkor, midőn vagy írásbeli szerződéssel válalta magára a haszonélvező az ingatlanok évi adója lerovását, vagy a régi szokás szerint eddig is a haszonélvező fizette. — Már pedig ha ily haszonélvező ellen indítatik meg rendes biró-ságnál a kereset, a haszonélvező még bélyeg- és egyéb költségekben is el fog marasztaltatni.

Azt szoktuk mondani: tévedni emberi dolog. Pedig Bereg-Ugoesamegye kir. adófelügyelője — rendelete ugyan helyt nem foghat — nem tévedett, hanem hűen ragaszkodott a törvény rideg §§-aihoz. — Az ő átiratában foglalt határozmány nincs üres alpra fektetve, merítvén ő azt az 1883. 44. t. cz. 95. §-ából, illetve a fenthivatkozott döntvényből. Erre a kaptafára készültek azután el e tárgyra vonatkozó közlemények. Maga a „Magyar Közigazgatás“ Községi Közigazgatás czimű jeles rovatvezetője is a f. é. 5. szám-ban óva inti a községi előljáráásokat, hogy a lelkészek és tanítók nevéen elő ne írják az egyházak által a hitfelekezeti lelkészek vagy tanítóknak haszonélvezetül adott földek után járó föld- és általá-nos jövedelmi pótdadót, mert ez a törvény és a döntvény nyel merően

ellentétben áll; — kiemelvén, hogy a lelkész és tanítókon be nem hajthatott ily természetű földadókat a kincstár le nem irta, hanem nevezett helyhatóságokon kényszer útján is behajtotta ezt, s a jövőben még inkább behajtani fogja.

Hogy a községi előljárók, jegyzők, rkath. és görögkath. lelkészek, néptanítók félre ne vezetessenek, szükségesnek találok, a nagymélt. m. kir. pénzügyi közig. bíróság egy újabbi elvi jelentőségű határozatát becses emlékezetökbe hozni.

Az 1886. évi november 29-én 8515/1886. sz. a. kelt határozat értelmében a róm.- és görögkath. lelkészek és tanítók által fizetés fejében haszonélvezett földek után járó egyenes adókat a haszonélvező lelkészek és tanítók tartoznak fizetni.

Indokolja határozatát pedig a következőkben: „Az 1875. évi VII. t. cz. 7. §-a értelmében a földadó a földbirtokot terheli, s annak tényleges birtokosa által fizetendő; minthogy pedig azoknak a földeknek, melyektől a jelen esetben a földadó követeitetik, tényleges birtokosa — mint haszonélvezője — a lelkész, és nem az egyházközség: a lelkész által haszonélvezett földeknek adóját a lelkész tartozik viselni.

Ettől az alapevtől a görögkatholikus lelkész által haszonélvezett földektől járó egyenes adó fizetésére nézve már azért sem lehet eltérni, mert abból az alkalomból, midőn a m. kir. pénzügyminiszter 1870. évi ápril hó 15-én 15352. szám alatt mindkét hitvallású evangélikus egyház lelkészei és tanítói által fizetés fejében élvezett földek után járó egyenes adó s egyenértéki illetéknek fizetése tárgyában, az egyházi kerületi szuperintendensekhez intézett köriratában, a fizetési kötelezettséget a hitközségekre ruházta, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1870. évi október hó 15-én 23.123 sz. alatt kelt átiratában kijelentette, hogy a mindkét hitvallású evangélikus lelkészek és tanítók részére, az érintett pénzügyminiszteri intézvénnyel nyújtott eme adófizetési kedvezményt a katolikus lelkészekre és tanítókra kiterjeszhetőnek nem találja, abból az okból: mert míg a protestáns egyházak papjaik és tanítóik javadalmazására nézve szabad rendelkezéssel bírnak, addig a római- és görögkatholikus egyházakra nézve az egyház-védjog és az abból származó *canonica visitatio* az irányadó; következésképp, míg az előbbiekre nézve az egyházkerületi gyűlések függetlenül határoznak, a katolikus egyházvédekre vagy hívekre, azok akarata s megegyezése ellen új terheket róni, jogszerűnek tekinthető nem volna.

De különben is, a Magyarországi Rendeleték Tára 1869. évfolyamának pótfüzetében megjelent, 1870. évi márczius hó 1-én 13.407/869. sz. pénzügyminiszteri rendelet értelmében, abban az esetben, ha a lelkészeknek az egyházi, illetőleg a hitközség által használatunkra átengedett földektől járó adót az egyház vagy a község fizeti; az ezeknek a földeknek jövedelmétől a lelkészek II. osztályú jövedelmi adót (jelenleg IV. osztályú kereseti adót) tartoznak fizetni.

Ezekből az indokokból, tekintve azt is, hogy a felterjesztett tárgyratok szerint a magyar-közlösi görögkatholikus hitközség a

lelkész által haszonélvezett földektől járó adónak fizetését magára nem vállalta, ennek az ítéletnek rendelkező részében kimondottak szerint kellett határozni.

A protestáns lelkészekre és tanítókra ez áll: „A mindkét hitvallásu evangélika egyház lelkészei és tanítói által fizetés fejében haszonélvezett földek után járó egyenes adókat az egyházközségek mint a haszonélvezetül adott földek telekkönyvi tulajdonosai tartoznak — a kincstárral szemben — még abban az esetben is fizetni, ha a megválasztott lelkészek vagy tanítókkal netán kötött magánjogi természetű szerződés értelmében, ezek az adófizetésre magukat kötelezték. (A nagymélt. m. kir. pénzügyi igazgatóság 2066/1885. sz. elvi jelentőségű határozata.)“

Végül még azt jegyzem meg, hogy a második fórum nem a pénzügyminiszterium, hanem az 1883. évi 43. t.-cz életbe lépte óta: a nagymélt. m. k. pénzügyi közigazgatási bíróság.

Garé, (Baranya m.)

Tóth János,
néptanító.

A magyar és osztrák tanítók anyagi helyzetének összehasonlítása.

(Uti naplóból.)

A magyar határszélre érve, nagyon természetes, hogy első sorban kartársaimat kerestem föl, kik ugyan német ajkuak; de azért testtel lélekkel magyarok.

A legelső mindjárt nyomoruságos helyzetéről kezdett panaszkodni, t. i. hogy a községtől fizetését éveken át nem kaphatja meg, s hogy ez ügyben már folyamodott is a tanfelügyelőséghez, de ennek rendelete is csak pusztá írás vagy hang maradt.

S erre feljajdult, hogy a hatvanas években mily szívesen hívták őket Austriába tanítónak, hol most már legalább is 1200 frt. fizetése lenne, de ő hazáját itt hagyni nem akarja, mert a kormánytól itt vár a tanítóságra jobb sorsot, anyagi jövőt.

De általában minden határszéli tanító így nyilatkozott.

Mily szép nyilatkozat azoktól, kiket talán ha máskép nem is, hanem magunknak vádoltunk hazafiatlansággal.

Pedig van okunk nemcsak az idegen ajkuaknak feljajdulni a mostoha anyagi viszonyok miatt, hanem általában a magyar tanítóságnak.

Hisz azok a hatóságok beláthatnák, hogy a tanítóság ma már a műveltségnek nem azon fokán áll mint hajdan, mikor a tanítótól többet sem követeltek, mint hogy az abc-ét tudja, továbbá az 1-szer-1-egyed, s tudjon úgy ordítani a templomban, hogy még a legelőre is kihallassék.

Ma már ezek a viszonyok megszűntek; ma már nem az ordító tanítót, hanem az a iskolai tanítót kell tekintetbe venni, s

ép azért kár, hogy a tanító választásokat a népre bízták, mely még a mai korhoz azt lehet mondani nem érett.

A tanítók felügyeletére százféle törvényeket hoztak, hanem arról nem gondoskodtak mégsem, hogy az a kisbíró, a ki esetleg iskolaszéki tag, s egy fia jár az iskolába, a tanító ellen nyilvánosan micsoda visszaéléseket követ el.

Pedig a magyar tanítótság ma már-már a műveltség azon színvonalán áll, hogy bármely állam vagy ország tanítóival bátran kiállhat a sikra tudomány tekintetében.

Ha vannak is egyes kivételek, tudjuk azt, hogy nincs szabály kivétel nélkül.

Mit gondol aztán egy önérzetes tanító ily bánásmódra, mint sok helyen már megtörtént, hogy a kanász előbbre becsültetett, mint a tanító.

Hogyis ne! A fiatal, tanítói pályára készült egyén kimegy nagy reményekkel egy községbe tanítónak, föltéve magában, mi szépet és hasznost, üdvöst és jót fog a gyermekek nevelése által a községnek tenni. S az első a mit tapasztal az, hogy fogja meg a harangkötelet s menjen harangozni.

Most kérдем azt, nem e lázadhat fel egy művelt embernek erre önérzete? — S kik okozták ezt! ? — Azok a régi, mai korból már kimult csúszás-mászás által zöldágra vergődött slendrián mesterek, a kiknek egész tudományuk beszorítható lett volna egy fél dióhéjba.

S ez igaz.

Tapasztalásból tudom, hogy az 50-es években a helytartó-tanács egy szigorú rendeletet bocsátott ki, melynél fogva a községek tanítóikat nem kötelezhetik harangozásra. Ezt a rendeletet szolgabírótság útján kerületenkint az előljáróság és a tanítók előtt ki kellett hirdetni.

Mit tettek utána a tanítók, azok a vén salabakterok? — A szolgabírótól kimenne újra megegyeztek a harangozás kötelezett-ségére nézve és miért? csak azért a harangozó kenyérért.

Ezt a ténykedést pedig a miniszteriumnak kellene egyenes rendelet által eltörölni, hogy a tanító ur szolgává ne alacsonyítassék.

Nem hiába sajnálják tehát határszéli tanító társaink, hogy osztrákiában nem foglaltak állást, mert ott egész máskép van a dolog.

Mikor az ember átlép a határon, még a porondon is meglát-szik, hogy osztrák földre lépett.

Az ut oly sima, mint a szoba talaja. Port nem kell nyelni, mert úgy van már elkészítve, hogy esős időben sár, száraz időben por nincs.

A tanítók helyzete urias.

Ott polgármester vagy más hivatalnok egyenlőnek tekinti magát a tanítóval. Mig nálunk, legyen bármilyen gavallér, amint e szó kivan mondva „tanító,” még a legegyszerűbb gazdasági irnok is fintorgatja rá az orrát.

Ausztriában a tanító állambivatalnok, s mindenkitől úgy tiszteltetik, mintha egy város vagy pláne megye hivatalnoka volna.

De nem is csoda. Mig nálunk szerény tanítói fizetését majdnem úgy kell össze koldulnia, addig azoknál fizeti az állam, és semmiféle paraszt nem tekintheti szolgájának.

Nálunk mikor a tanítóképző intézeti tanfolyamokat nagy keservesen elvégezte ide s tova kell lótnia futnia, hogy valahol egy szerény tanítói állomást kapjon, addig az osztrák präparandiát végzett tanuló azon nem töri a fejét, mert ép úgy elhelyezik érdeme tudománya szerint való helyre mint nálunk a papokat. De azért ott még a legrosszabb bizonyítvánnyal bíró tanítóak is a mint altanítónak 600 frt évi fizetése van.

Hát nálunk? — Arról nem is beszélek, mert mindenki tudja.

Ha mint altanító jól viseli magát, t. i. kötelességét teljesíti, pár év mulva főtanítónak léptettetik elő 800 frt. évi fizetéssel, s ettől számítva 50 ft. ötödéves pótlékkal, mig az 1000 forintot el nem éri, s ekkor nyugdíj képes. Ha azontul szolgál, bizonyos évi díjban részesül.

Ha igazgatóvá lesz, 200 frt tiszteletdíjat kap.

Egyházi szolgálatok teljesítésétől egészen fel van mentve, de iskolán kívül meg van neki engedve, s ezért külön tisztelet díj jár, rendszeren 100 frt. Ebenfurtban az igazgató és főtanító végzik ezt, és mindegyik külön-külön 100 frt. díjazásban részesül. Ha temetést végeznek, a legegyszerűbttől is legalább 10 frt díjat kapnak.

Ha az osztrák tanító nem viseli úgy magát mint kellene, akkor legelőször is tüzetesen megvizsgálják ügyét, de nem a kupak tanácsra bizva, hanem ott van az állam közege és pedig nem a tanfelügyelő, hanem külön kiküldött állambiztos. Ha vétkesnek találják is, nem dobják ki ebrudon mind nálunk, hanem egyszerűbb vagy rosszabb községbe helyezik át, hol azért fizetése ugyanannyi, de mellékjövedelemre nem számíthat.

Az osztráktanítóknak privát iskolát tartaniok nem szabad.

Házon kívül ahány órát akar, elfogadhatja, de az iskolában kiszabott órán túl nem szabad tanítást tartania. Nem ugmint nálunk, hogy falu helyeken reggeltől délig kell gubbaszkodnia annak a szegény gyermeknek délután 1-től pedig a mig lát. Igaz annak is van még valami oka, hanem a végrehajtó közegek hanyagsága az, hogy az így van.

Adja Isten, hogy a magyar tanítók is minél előbb elérjék azt az anyagi javadalmazást mit az osztrák tanítók (talán magyar pénzből), s ne kelljen küzdeniök anyagi jobblétük emeléseért, mert mig ez foglalja el őket, addig ne várjuk, hogy valami nagyobb eredményeket tüntessen fel a magyar közoktatásügy statisztikája.

Zöld Károly.

Kartársaim figyelmébe.

Tudva van, hogy mi tanítók és kántortanítók, az általunk hasznélvezetijoggal birt ingatlanok után nem csak földadót — hanem illetékegyenértéki adót is fizetünk. Azt hiszem, kedves szolgálatot

teszek kartársaimnak az által, ha az illetékegyenértéki adóra vonatkozó törv. cikket ide leirom, (mely valószínűleg még nem minden illető előtt ismeretes).

1881-ik évi XXVI. t. cz. 24. §-a f. pontja így szól: „A 22. §-ban említett javadalmak azon birlalói, illetőleg élvezői, kiknek összes tiszta jövedelmök 400 frtot meg nem halad — ki vétetnek a fizetési kötelezettség alól.“

Ezen törv. cikk. nyomán már többeknek nem csak leírásba hozatott — hanem a fent irt t. cz. életbeléptetése utáni időre befizetett illetékegyenértéki adójok — vissza is utalványoztatott.

Azon kartársak tehát, kik illetékegyenértéki adót fizetnek, s községi bizonyítványokkal igazolhatják azon valóságot, miszerint összes jövedelmök t. i. a birtokolt földek utáni kataszteri tiszta jövedelem — párbér — stóla — tanítói fizetés, illetőleg tandij — másnemű készpénz fizetés és más jövedelmi forrásokból összvesen siucs 400 frtnál több jövedelmök, megpróbálhatják az illető m. kir. Pénzügyi Igazgatósághoz bélyegtelen okmányokkal felszerelt kérvényeiket (az egyenértéki illetékfizetési ivvel együtt) betérjeszteni a nevezett adónak tölrlésbe hozatala végett.

Reménylem, hogy sikeres lesz.

Ináncs, 1887. IV/27.

Hankó János
kántortanító.

Beküldetett.

Az Orbók Mór által szerkesztett „Paedagógiai Plutarch“ 11., 12- és 13-ik (hármás) füzete, mely a második kötet három első füzetét képezi. E vállalat életrevalóságáról és hiánytpótló volta felől a vallás és közoktatási Miniszter is meggyőződén, azt ez évi 4417. sz. a. kelt rendeletével valamennyi hazai népoktatási intézetnek megszerzés céljából ajánlotta. A most említett hármás füzetben legelől találjuk Hunfalvy János európai hírv tudósunknak két ivre terjedő életrajzát, melyet Kozma Gyula, Hunfalvy egykori tanítványa, nagy lelkesedéssel s kitünő szakavatottsággal irt meg. Ugyan e füzetben találjuk Békey budapesti és Réthi hunyadmegyei jeles tanfelügyelők arczképeit és életrajzeit. A hármás füzetet Arvai, Vajdasy József és Milde arczképei és életrajzai egészítik ki. Melegen ajánljuk e valóban hasznos és érdekes vállalatot a tanférfiak és iskolák figyelmébe. Előfizethetni 5 füzetre 1 frttal, 10 füzetre 2 frttal. Az I-ső kötet ára füzve 2 frt., díszkötésben 2 frt. 80 kr. Egy díszes bekötési tábla ára 60 kr., s megrendelhető a kiadónál, Drodttleff Rezsónél, Pozsonyban.

Magyarország helységnevtára. Első kötet. Egyetemes rész. Magyarország összes társadalmi alakulásának legujabb képe, illetve hazánk földrajzi, kiterjedési, népességi, nemzetiségi, politikai, törvényhozói, igazságszolgálati, pénz-, vám- és adóügyi, közlekedési, hadügyi, felekezeti, tanügyi, közgazdászati és egyesületi viszonyainak kimutatása. Betürendes rész. Magyarország összes lakóhelyei (községek, puszták, telepek stb.) hivatalos és nem hivatalos elnevezéseinek betürendes jegyzéke, a helynév jellegének az utolsó posta, vasut-, táviró- és hajó állomások kitüntetésével. Második kötet. Magyarország Helységnevtára, tekintettel a közigazgatási, népességi és felekezeti viszonyokra, megyék és járasonkint, minden egyes politikai községnél jelezve a hivatalos elnevezés mellett annak német, tót, oláh, ruthen, szerb, latin stb. neveit, a hozzá tartozó pusztákat, telepeket, a

népesség lélekszámát felekezetek szerint, kitüntetve az illetékes egyház hivatalt illetve hatóságot — ára a két kötetnek 10 frt diszkötetekben 12 frt.

„Józi és Erzsike“ 9-ik száma. Ritkán sikerül, hogy irodalmi vállalat provincéből országosan elterjedjen; Józi és Erzsike Arad városából kiindulva, hódítva jár s maga köré gyűjti a kis nemzedéket s olvasási hajlamát jó irányban neveli. A szülék és tanítóknak melegen ajánljuk, hogy a kedves lapot szerezzék meg a családoknak, az iskolai könyvtáraknak. A képekkel gazdagon kiállított lap tulajdosa, (egy évre 1 frt 20 kr.) Megrendelhető Aradon (magyar-utca 24. sz.)

M i u j s á g ?

Elcsapott tanító. Ugy látszik most már mindennap fogunk hallani a tanítók elcsapásáról mert igen megkönnyítették ezt a dolgot: megharagszik a tanítóra valamelyik hivatalos felebbvaló, fogad két embert a kiknek azt kell mondani, hogy a „tanító ur előttünk az Istent szidta és olyan részeg volt, hogy nem tudott a lábán állani“. Ezen vallomást jegyzőkönyvbe veszik és a szolgabíró kijelenti, hogy elmehet. Ilyenféle esetről hallottunk ismét. A szerencsétlen kartárs neve Frank Ferencz, sziget-szent-Mártoni tanító, ki 14 év óta működik hivatalában anélkül, hogy ez idő alatt panaszra szolgáltatott volna okot, sőt ellenkezőleg buzgósága és szorgalma mindig elismerésre talált. Történt azonban, hogy a mult évi szept. 11-én az ottani tisztelendő ur a templomból kijövet saját tanítványai s más jelenlevők előtt minden ok nélkül megsértette a tanítót, amiért a tisztelendő ur a székesfehérvári püspöktől terjedelmes dorgatoriumot kapott. Nemsokára rá a tanító ellen valaki hecczelni kezdé a falut s odajutott a dolog, hogy felbérelt tanúk, kiknek a tanítóval soha semmi érintkezésük nem volt, oly vallomást tettek a tanító ellen, hogy ez beszámítás alá nem jövő állapotban a kath. vallást sértő nyilatkozatokat tett. Az ügyet vizsgáló szolgabíró a tanukat kihallgatta, de a tanítónak a tanuvallomásokra vonatkozó megjegyzéseit már nem hallgatta meg, mert az ebéd ideje már elmúlt s a szolgabíró urnak nem volt türelme még a vacsora idejéig is elhuzni a vizsgálatot. A tanító a védelmet nélkülöző tehát egyoldaluan felvett jegyzőkönyv alapján állásától elmozdítottatott, amit a felterjesztett iratok alapján a közokt. miniszter is jóváhagyott. A tanító egy megokolt kérvényben a miniszter irtól újabb vizsgálat elrendelését kérte, de e kérelme — bizonyára a püspökség helytelen információjára — „teljesítendőnek nem találtatott.“ Megemlítjük egyuttal, hogy a tanúk ellen hamis tanuskodás miatt büntenyítő feljelentést tett az elmozdított tanító. — Ennyit tudunk ez ügy állásáról, s részünkről még megjegyezzük, hogy édes hazánkban van ugyan törvény elég, de igazság nagyon kevés.

Kántortanítói választásoknál előforduló visszaélések megszüntetésére Simor János hercegprímás szigorú rendeletet bocsátott ki. Figyelmezteti a kerületi alesperes-, tanfelügyelő- és iskolaszéki elnök urakat, hogy az eddig előfordult vesztegetések u. m. pénz, itatás, vagy a kántortanítói állomással egybekötött jövedelmek elengedése szigorúan tiltatnak, az ily folyamodók a pályázattól eltiltassanak, vagy ha megválasztattak, a megejtett választások megsemmisíttessenek. Igen helyes! mert az ily szavazatszerzés módja csak rontja a tanító tekintélyét.

Az újbányai ipariskola tanítói már 15 hónapja nem kaptak fizetést. A magas kormány itt is visszatartotta a megszolgált bért.

Hogy milyen az igazi szakfelügyelet, arra nézve az Ausztráliában — Uj-Dél-Walesben — fennálló rendszer megadja a feleletet. Ott a tanfelügyelő köteles időnkint az egyes osztályokban a tanító előtt minta-tanítást tartani, hogy megmutassa neki, mik azon hiányok, melyeket módszerében észlelt. „Ezek aztán praktikus és tapasztalt férfiak, — mondja a Schoolmaster — nem olyanok, kik protekció útján jutottak e fontos állásra.“ Mintha csak Magyarországról beszélne.

Csehország nép- és polgári iskoláinak ez évre előirányzott költsége 7,843,526 frt tehát 849,650 frttal több, mint a miénk. Pedig, hogy kérkedik a miniszter ur ő kegyelmessége!?

Bécs elővárosainak tanítói külön díjazás nélkül voltak kötelezve arra, hogy az esti tanfolyamokban tanítsanak. Eddig szó nélkül tűrték ezt az állapotot, most azonban együttesen kérelmet intéztek a miniszteriumhoz, melyben az esti tanításért díjazást kérnek. Bécs városa meghallgatta kérésüket, a szolgálat fejében ezentul tiszteletdíj czímen 70 frtot kapnak.

A „nagyszombati Kalauz“, valószínűleg megszűnt, mert a 2-ik szám mind- eddig nem jelent meg.

„Tartozik-e hálával a magyar tanítótság Trefort miniszter iránt?“ Ezen czímmel fogott szerencsenmosáshoz Róhn József a Népt. Lapjában. Fejtegeti, hogy igen is, mert 69,866 forint és 4 $\frac{1}{2}$ kr. „szerzett“ az árvaháznak. Hát jól van: legyen igaza, hogy mi hálával tartozunk a miniszter urnak mert kötelességét e tekintetben megtette, de bátorkodunk kérdezni, hogy mivel tartozunk azért a miért annyi kötelességét elmulasztá érdekünkben és a mi miatt keserü a magyar tanítók kenyere. Tessék ennek a fejtegetését is közzétenni!

'TÁRSALGÓ.

Feleletek.

A 4-ik kérdésre.

Az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 143. §. így szól: „Ott, a hol eddig szokásban volt, vagy a hol a helyi viszonyokhoz mérve czél-szerűnek mutatkozik, ama fizetések aránylagos része terményekben, ezek árának 10 évi átlagát számítva állapittatik meg, mely terményeket az illető községek előljárói szedik be és szolgáltatják ki.“

Hozzá van még csatolva: „E termények mennyisége egyszer meghatározatván, alább nem szállíthatatik.“ Szívesen közli

Guár, 1887. évi ápril hó 21-én.

Schütz Antal
k. tanító.

Az 5-ik kérdésre.

Verédy Károly „Paed. Encyclopaediája“ 5 frtért bármelyik könyvkereskedésben kapható. Ez különben csak kivonata egy nagy német ped. encyclopediának, melyet Dr. Schmid A. K. szerkesztett s a melynek ára körülbelől 90 frt.

Tátravidéki.

A 6-ik kérdésre.

Az államilag segélyezett községi tanítók tudtommal csak ott kapnak ötödévi pótlékot, a hol a község elhatározza, de az államtól ilyen gondoskodást a mai viszonyok között nem várhatunk.

K. B.

közs. tanító.

Kérdések.

7. Ha a tanév nov. 10. táján kezdődik, kényszeríthető-e a tanító, hogy ápr. közepén vizsgázzon ;

8. Van-e joga egy főtanítónak az iskolaszéki elnök tudta nélkül, s mennyi szünetet adni ;

9. Az altanító kitől kérjen engedélyt pl. félnap elmaradás?
Somogy-Tapsony, 1887. IV/29.

Kucsera Gy.
néptanító.

10. Mitevő legyen a tanító, ha a helyét tanév közepén változtatván, elhanyagolt, rendetlen iskolába jut, a hol a gyermekeknek egyáltalán nincs könyvük és a szülők a tanítónak többszörös felszólítására sem akarnak könyvet venni ?

11. Köteles-e a tanító — egy iskolában 180-ra felmenő mindennapi tanköteles gyermeket tanítani, holott a törvény világosan kimondja, hogy egy tanító csak 60 legfeljebb 80 gyermeket köteles tanítani? — Minél több választ kér

Jesztreb

Sima Miklós tanító.

A tanítók és a lovászok.

Mottó : „Ő felsége Bán Lajos beregszói állami népiskolai tanítónak sok évi sikeres működése elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet, — és laimburgi Leiss Emil cs. k. nyug. udvari lovász részére sok éven át megelégedéssel találkozott szolgálatai elismerésül az arany érdemkeresztet adományozta“

„Nemzet.“

Nyomorult férgek, ti tanítók,

Kik hosszú félszázadon át

Nevelitek okosra, szépre

A haza serdülő fiát, —

Mért nem születtetek lakájnak,

Lovásznak, vagy tányérnyalónak ?

Nem tudjátok, hogy emberek közt

Legtöbb érdeme van a — lónak!

Szécsény, Arany, Petőfi, Eötvös

És a szabadság szobra fenn

Megnélkülözött garasokból

Gyült össze nagy keservesen.

De hajh, az Udvar istállóján

Ha kidől egy-egy drága pára,

Gyászol a lakáj s szobra készül

A kedves lénynek nemsokára.

Világhírű költők, művészek,

Hires ostoba magyarok!

Mért nem lesztok ti fenn a Burgban

Étekfogók és kocsisok ?

Aranykereszteket találnak

Ott az abrakban és a konyhán,

Ti ezüstöt s azt is csak akkor,

Ha kortesül használ a kormány.

Szávay Gyula.

Szerkeszti és kiadja : *Ziegler Géza.*

P O S T A.

Tóth János. Köszönettel vettük. **Petrasovics Imre.** A mennyi szíveséget Ön kér tőlünk annyival úgy is tartózkodunk régi hűveinknek. Üdvözljük! **Ováry János.** Elismerését és jókívánatait köszönjük. A lap pártolásával is eueget tesz Ön, ha többet tenni körülményei nem engedik. Bárcsak minden tanító olyan lelkesedéssel szállna táborba mint Ön, akkor nagyobb erőt tudnánk kifejteni. **Katona J. (Kornia)** A naptárért 10 krral többet küldött. Javára irtuk. **Nagy Gyula.** Idei naptárt küldöttünk. **Singer Izrael.** Bizony a zsidó tanítók helyzetére is ráférne egy kis javítás. Mért nem mozoqnak?! A Tanítóbarátot pártolják ugyan egynéhányan, de aránylag a keresztény tanítókhoz, roppant kissebségben vannak. Néma gyermekeknek stb. **Király Károly.** A „vállak“ azok elég erősek. Nem ez a fő hanem az, hogy a hazai tanítótság bátran és lankadatlanul küzdjön érdekeiért és azokat a kik a mozgalom élén állanak a tömeges pártolás által erősítve. Különbön köszönjük a szép elismerést. **Szuhay Lajos** Hogyan van, hogy nem tartja számon előfizetéseit. Most már nagyon is előre van. A fölös 50 krajczárt a III ik kötet első három füzetére jegyeztük be. Különbön fogadja buzgóságáért köszönetünket és baráti üdvözetünket. **Pironcsák Istv.** Örvendünk, hogy azon a vidéken is élednek a tanítók. Kérjük önöket, kik az egyesület vezéremberei, hogy lapunk eszméit minél szélesebb körben terjesszék. Zseleznyák kollegánkkal együtt fogadják üdvözetünket. **Király Károly.** Igen helyesen írja ön, hogy :

A ki a hazának polgárokat nevel,
Azt kell, hogy a haza illően díjazza,
Mert a munkálkodás csak úgy folyhat kedvvel,
Ha nem kell aggódni, mi lesz a vacsora.

Tömörülni s tenni ez legyen jelszavunk
Felekezetiég ne vessen itt gátot.
Egy a cél előttünk, a melyért harcolunk
Függetlenné tenni a tanítótságot.

Stb.

Verseket csak kivételesen közlünk. Az ön verse nagy tért foglalna el lapunkban.

Némethy Kálmán. A márcz. számot postára tettük. **Pandur Pál.** Beküldött hira legnagyobb sajnálatunkra véletlenségből kimaradt az elküldött kéziratok közül. **Csada Lajos.** Ugyanezt izenjük önnek is és kérjük, hogy e véletlen eset ne tartsa vissza önöket a további értesítésektől. **Schmidt János.** Előfizetését apr.—szept. hónapokra Schimmer József munkatársunk által megkaptuk, szolgáljon ez önnek és megbizottjának nyugtául. **Balogh József.** Levélben válaszoltunk. **Jakab Vazul.** Óhajtsát teljesítettük **Kiss Sándor.** **Bencze P.** kollegának megküldöttük az áprilisi számot. Igen szép, hogy Ön ügyünk ter-

jesztésével foglalkozik. **Szepes-Remetei tanítótestület.** Az előfizetéssel megbizott Buchalla K. az egész évi díjat beküldötte, mely nyilatkozatunk szolgáljon mind a két részre nyugtául. **Ujházy Miklós.** Hogy az „ujonc” „könnyen megadta magát” az lapunkra nézve hízegő, s ha ön, magára nézve ezért nem tartja dicsőségnek, annak csak örvendeni tudunk, mert úgy vesszük észre, hogy ön Schimmer J. barátunkkal együtt a lap terjesztését illetőleg nagy dolgokra készül. Fogadják mind a ketten baráti kézszerítésünket. **Zöld K.** Ugy teszel mint Józsika, az is a te korodban dölt neki az írásnak, de annyit nem irt egy hónap alatt, mint te: érdekes cikksorozatodat olvastuk a Gy. K.-ben. **Horváth Gyula.** (Stridón.) Kivánságát teljesítettük. **Schimmer József.** A ki azzal vádolja a néptanítókat, hogy „Nem tudnak egyebet, mint anyagi javukat hajhászni, a népnevelést pedig elhanyagolják,” — kereken kimondom, hogy megvetésünkre méltó hitvány ember, mert a közoktatásügyi statisztikai kimutatás világosan bizonyítja, hogy a hazai néptanítószék évről évre több eredményt mutat fel, de azt nem bizonyítja, hogy a néptanítók anyag helyzete évről-évre javul, sőt ellenkezőleg. Ilyen emberrel kár szólni. ”””ni.

Nagy J. Nemti. Becses levelét melyben lapunk iránt elismerését fejezi ki, köszönjük. **Szedenik Fülöp.** Az emberszólást nem kell olyan nagyon szívére venni, mert az ilyen csak saját alacsony műveltségéről ad vele bizonyítványt. Ha azonban tanítói tekintélye is csorbát szenved e miatt, bizonyynyal fog ön oly eszközöket találni, a melyekkel elejét vágja a további rágalmaknak. **Németh L.** Annál is inkább megmaradunk előbbi ajánlatunk mellett, mert ön nem könyvet akar írni, hanem csak rövidke tanulmányt. A két angol lap közül az E. T. a neveléssel, a Sch. pedig a nevelővel foglalkozik. A szerint könnyű a választás. Lapok előfizetési árait minden postahivatalnál meg lehet tudni. **Fehérváry Ferencz.** Sajnáljuk hogy becses levelét csak a lap kiszedése után kaptuk. **Sima Miklós** Kérdéseit csak most közölhetjük. **Schimmer József.** A szükséges adatok egybegyűjtésére nincs időm, mert e végett a muzeumi könyvtárt kellene felkutatni, a mi oly nagy munka, hogy elfoglaltságom miatt nem vállalkozhatom reá. Nem lehetne a cikket rövidebbre vonva átdolgozni? **Kiszling Pál.** Még régibb cikkeink is vannak. **Zöld Károly** Légy szives máskor a nyomdászok kedvéért karikásabban írni, különben annyi hibát csinálnak, hogy nem győzöl boszankodni rajta. **Hankó János.** Kérésére Tóth János kollegánk cikkében megtalálja a feleletet.